

LYG IR PRATARMĖ

Vienoje Rytų Europos šalyje, vienoje psichiatrijos klinikoje vienas psichiatras kurį laiką įrašinėjo vieno savo paciento monologus, o tiksliau – *pasakojimus*. Tas pacientas tikėjo arba apsimetė žinąs tikrąją Jėzaus Nazariečio istoriją. Jis netvirtino buvęs Jo gyvenimo liudininku, vaikščiojęs kartu *etc.* Netvirtino, kad jam kažkas tą informaciją „ištransliavo“ iš kitų galaktikų. Tik užtikrino, kad ji patikima ir „originali“ (t. y. pirminė, autentiška). Kai Daktaras pasidomėjo, kodėl jis toks užtikrintas, pacientas atsakė: „Mano Dievas *toks*. Aš Jo paklausiau. Jis man parodė.“

Minėtasis psichiatras yra mano pažįstamas, ir taip jau nutiko, kad, nusišypsojus likimui, viename elektroniniame laiške jis lengvabūdiškai papasakojo man apie savo nedidelį eksperimentą. Likimas man dar kartą nusišypsojo, kai po neilgų įkalbinėjimų jis sutiko duoti pasiklaudyti įrašų ir pasidaryti jų kopijas. Trečią kartą likimas nusišypsojo, kai gerasis Daktaras leido padaryti tekstinę įrašų transkripciją, išversti ją į kitą kalbą, šiek tiek sutvarkyti, išvalyti kai kuriuos pasikartojimus ir (vėlgi po neilgų įtikinėjimų) paleisti į viešumą, t. y. publikuoti. Jis iškėlė tik vieną, bet griežtą sąlygą – absoliutų anonimiškumą. To, jo tvirtinimu, reikalavo paciento šeima ir gydytojo etika. Etiką verta paminėti dar ir todėl, kad subtilusis Daktaras nedelsdamas išdėstė situaciją pačiam Pasakotojui (pacientui), kuris abejingai su viskuo sutiko.

Taigi, visiškas anonimiškumas. Negaliu atskleisti nei Pasakotojo, nei jo Daktaro – mano pažįstamo – tapatybių. (Beje, tikrasis Pasakotojo vardas ir pavardė man pačiam nežinomi. Komunikuodamas su mani mi Daktaras jį vadina tiesiog pacientu X.) Taip pat negaliu atskleisti šalies, kurioje jie gyvena ir kurios piliečiai yra. Nei psichiatrijos klinikos pavadinimo. Tokia buvo sąlyga. Klastingai išduodamas susitarimą, paminėsiu, kad klinika, kurioje dirba Daktaras ir šiuo metu laikomas jo prižiūrimas ir tiriamas pacientas, yra uždaras medicininis kalėjimas, o *inmates* – vadinamieji *criminally insane* – individai, padarę sunkius nusikaltimus ir psichiatrinės ekspertizės pripažinti visai arba iš dalies nepakaltinamais. Trumpai tariant – pavojingi pamišėliai, savęs nekontroliuojantys psychopatai ir maniakai, o kai kuriais atvejais – gudrūs apsimetėliai arba ir tie, ir tie viename asmenyje. Jei ne ši aplinkybė – anonimiškumo reikalavimas man būtų sunkiai suprantamas ir net juokingas, ypač šiais sekuliariais laikais, nes pačiame pasakojime neįžvelgiu nieko įžeidžiamo, siaubingo ar „patologiško“. Tai – ne bepročio kludiesys. Priešingai, visas pasakojimas man atrodo savotiškai nuoseklus ir koherentiškas, todėl, sprendžiant vien pagal jį, mano nuomone, Pasakotojui ne vieta psichiatrijos klinikoje. Tačiau aš ne daktaras ir nieko nežinau apie realų to žmogaus gyvenimą, elgesį, nuveiktus galbūt siaubingus darbus ir tikėtiną ligą. Akivaizdu, kad nuo visuomenės jis izoliuotas ne dėl savo pasakojimų apie Jėzų. Ar tie pasakojimai kaip nors susiję (kažkaip *atspindi*, kažką *rodo*) su paciento padarytu nusikaltimu ar nusikaltimais? Deja, negaliu net spėlioti. Nėra jokios informacijos. Daktaras kategoriškai atsisako man ją suteikti. Bet aš nenukabinu nosies. Kantrybės... kantrybės...

Taigi, *kol kas* yra tik pasakojimas, kurį paverčiau tekstu ir išverčiau iš svetimos kalbos darydamas tik minimalias korekcijas, nes Pasakotojas įrašuose kalba neįtikėtinai sklandžiai. Daktaro tvirtinimu, įrašai

truko tris dienas. Seansų metu beveik ištisai kalbėjo tik Pasakotojas. Gydytojas jo nieko neklausinėdavo, nenutraukdavo, neskatindavo ir nekomentuodavo. Tas vietas, kur Pasakotojas, pavyzdžiui, paprašo arbatos, cigaretės, uždaryti ar atidaryti langą ir pan., Doktoras sakėsi ištrynęs pats prieš atsiųsdamas įrašus man. Įrašų metu jokių kitų pokalbių tarp jų nevyko. Dėl to Doktoras mane užtikrino, ir esu linkęs juo tikėti. Taip pat, pasitikėdamas šio labai padoraus žmogaus sąžiningumu, tikiu, kad jis neištrynė jokių pasakojimo epizodų, kurie galbūt galėtų pasirodyti netinkami viešumai. Tikiu, kad įrašas neiškarpytas ir prie jo nepadoriai neprisilietė šilta cenzoriaus ranka. Nors abejonė liko, nes tikėti – dar nereiškia žinoti.

Atskirų epizodų stilius ir pobūdis originaliame garso įrašė kinta. Pradžioje pasakojimas primena paprasčiausius anekdotus ir smarkiai nuvilia. Kartais lakoniškas, archajiškas, „primityvus“, lyg parodijuojantis tikrąsias Evangelijas ir apokrifus, su kuriais Pasakotojas neabejotinai buvo susipažinęs. Tai kažkoks pastišas, kuris vėliau pamažu tampa „šiuolaikiškesnis“, „psichologiškesnis“, atsiranda niuansų, pasakojimas subtilėja ir gyvėja. Ši transformacija nenuosekli, epizodų stilius ir siužetai viso įrašo metu nuolat blaškosi tarp absurdo skečių, pseudobibliinių pasakojimų ir „lyrinių-filosofinių“ komentarų. Garso įrašė tai, ką čia vadinu epizodais, skiria pauzės, tylą. Stengiausi beveik nieko nekeisti, nekoreguoti, neniveliuoti ir nedailinti. Viskas ir taip labai dailu. Jeigu būtų mano valia, pasakojimas išeitų į pasaulį kaip audioknyga, t. y. paviešintčiau patį įrašą, ir jūs girdėtumėt tikrąjį Pasakotojo balsą (jis, beje, nėra malonus). Deja, tai neįmanoma (man uždrausta). Be to, Pasakotojas kalba savo gimtąja, o mums – netolimo užsienio kalba, kurią likimas lėmė man mokėti.

Taigi, vieninteliai mano nuopelnai – vertimas ir entuziazmas. Mano vardas turėtų kukliai puikuotis ten, kur įprastai rašomi vertėjų

vardai. O knygos viršelyje – tikrasis autorius – ANONYMUS. Užvaldytas bjauraus entuziazmo, savo vardą palieku ten, kur jam ne vieta. Nors *enthousia* – dievo apsėdimas, jeigu apskritai vyko, tai tik Pasakotojo, o ne mano galvoje. Ir keistasis jo dievas lieka man nepažįstamas bei nesuprantamas. Kaip ir tai, ko jis troško ir ką paneigė.

P. S. Daktaro vietoje šį įrašytą pasakojimą interpretuočiau kaip performansą, kuriuo pats Pasakotojas netiki. Ta prasme, kad jam tai tik žaidimas. Nors galbūt svarbiausias ir rimčiausias jo gyvenimo žaidimas. Tačiau vėl kartoju: aš ne Daktaras. Savo pacientą jis pažįsta nepalyginamai geriau nei aš. Tolimame Pasakotojo balse, sklindančiame iš įrašų, nesigirdi entuziazmo. Gydytojo liudijimu, po trijų dienų jis nutraukė savo pasakojimą ir jokie įkalbinėjimai niekada nebeprivertė jo tęsti.

P. P. S. Jau kelis kartus bandžiau iškvosti Daktarą, ką padarė Pasakotojas, kad atsidūrė jo klinikoje.

Ir kaskart, neslėpdamas susierzinimo, jis griežtai, beveik piktai atsisako apie tai kalbėti. Daktaras apsimeta nesuprantąs, kad sužinoti atsakymą mane verčia ne smalsumas, o *būtinybė*. Aš rasiu būdą. Nes *turiu* žinoti. Vis dažniau lyg įdomūs debesys praplaukia košmariškos mintys ir vaizdai. Bet juk tai tik įaudrintos mano vaizduotės žaidimai. Ne veltui Antika bylojo – pažink save!

Vertėjas

APOKRIFAS

(minimaliai apvalyta garso įrašo transkripcija)

„Čia jau baigiasi kelias. Dabar eik!“

Flabergastas Aleksandrietis

1

Mokytojo niekur nesimatė ir mokiniai jo ieškojo. Pagaliau pamatė Jį, sėdintį ant žemės pavėsyje ir žaidžiantį su vištomis. Kai jie priėjo, Jėzus padarė štai ką: pabėrė žiupsnelį grūdų sau prie kojų ir laukė. Viena drąsesnė višta ėmė ratais, ratais vis artėti prie grūdų, kol visai prisiartino. Tada Jėzus nepaprastai mikliu judesiu (mokiniai net nustebo, kad Mokytojo tokia žaibiška reakcija) tik čiupt ir pagavo vištą už kaklo. Iškėlė ir laiko rankoje. Višta ėmė baisiausiai blaškytis ir plakti sparnais. Tada Jėzus nesmarkiai, bet tiksliai sudavė pagaliuku jai per antrą galą. Ir višta akimirksniu nurimo. Lyg stabo ištikta. Patylėjęs Jėzus tarė:

– Taip ir mano Tėvas danguje. Nei keršija, nei moko. Tik suduoda.

Mokiniai nieko nesuprato.

2

Mokiniai, susėdę ratu, leido per rankas ąsotį vyno. Po kurio laiko vynas pasibaigė. Mokiniai ėmė prašyti Mokytojo pakartoti, nes jau žinojo apie vestuvių stebuklą. Jėzus pakartėjo. Ir vėl jie leido ratu ąsotį, kol vynas pasibaigė. Mokiniai ir vėl prašė pakartoti. Jėzus pakartėjo. Išgėrę trečią ąsotį, apgirtę mokiniai neatstojo nuo Jėzaus vėl prašydami pakartoti. Jėzus ir vėl pakartėjo. Tada pirmasis mokinytis, kuris išgėrė, nieko nepasakė, tik keistai pažiūrėjo ir perdavė ąsotį kitam. Antrasis išgėrė gurkšnį ir žaktelėjęs sušuko:

– Juk čia sūrus vanduo, ne vynas!

Tada mokiniai ėmė vienas kitą girtai perrėkdami priekaištauti:

– Mokytojau, kodėl taip padarei?! Juk mes prašėm vyno!

Jėzus tarė:

– Jei kvailys gers sūrų vandenį – nepasigers. Tik dar labiau ištrokš ir apsimems. O protingas gers vyną, kol pasigers, neteks sąmonės ir užmigs.

– O po to kas bus? – nedarniai klausinėjo mokiniai.

Jėzus atsakė:

– Jis pabus.

Mokiniai nesuprato ir nuliūdę nusvyravo šalin.

3

Prasidėjus saulės užtemimui, išsigandę žmonės atbėgo ir drėbėdami klausė:

– Mokytojau! Mokytojau, kas čia per ženklas? Žiūrėk!

Jėzus, nežiūrėdamas į dangų, atsakė:

– Čia ne ženklas.

Žmonės neatstojo:

– Ne ženklas? Kaip ne ženklas?!

Jėzus, lengvai kedendamas barzdą:

– Girdit? Galvijai baubia, bet silpnai.

Žmonės:

– Girdim! Girdim!

Jėzus:

– Girdit? Šunys kaukia.

Žmonės, purtydami galvas:

– Ne, šunų negirdim.

Jėzus:

– Kas turi ausis – teklauso.

4

Vienas žmogus ruošėsi šokti į labai gilų išdžiūvusį šulinį. Jėzus priėjęs uždėjo ranką jam ant peties ir tarė:

– Šok, jei nori. Bet dar pagalvok.

Žmogus nusipurtė ranką šaukdamas:

– Atstok, Rabi!

Jėzus tarė:

– Jei dabar šoksi, mano Tėvas tavim nepasirūpins. Jis kartais pasirūpina tais, kurie savim pasirūpina.

Tada žmogus susmuko prie Jėzaus kojų verkdamas. Atbėgę kaimynai puolė klausinėti rodydami į sukniubusįjį: